

HEEMKUNDIGE KRING 'Norbert de Vrijter' Lille vzw

België – Belgique
P.B.
2275 Lille
BC 6717

Driemaandelijks contactblad

Activiteiten

- ❖ **Dinsdag 16 februari: open archief in het heemhuis om 20.00 uur**
- ❖ **Dinsdag 16 maart: open archief in het heemhuis om 20.00 uur**
- ❖ **Vrijdag 19 maart: Voorjaarslezing**
- ❖ **Weekend van 9 en 10 april: Voorstelling jaarboek en tentoonstelling + boek '800 jaar Heren van Poederlee'**
- ❖ **Zaterdag 17 april: Lente-uitstap naar Heist-op-den-Berg**

Zevenentwintigste jaargang nr. 107/4, februari 2010

Afgiftekantoor: 2275 Lille

Verantwoordelijke uitgever: Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter" vzw
p.a. Rosette Dillen, Moereind 22, 2275 Lille
Bankrek.: 979-0878854-39

Bestuur

Voorzitter	: Rosette Dillen, Moereind 22, Wechelderzande. 03/312.49.03.
Ondervoorzitter	: Walter Driesen, Ter Varentstraat 28, 2640 Mortsel. 03/888.44.12.
Secretaris	: Alex Vercammen, Boskapelstraat 98, Lille. 014/88.23.75
Penningmeester	: Jos Willems, Heiend 7, Lille. 014/88.02.66.
Bibliothecaris	: Vic Van Duppen, Middelveld 27, Gierle. 014/55.51.57.
Bestuursleden	: Wim Peeters, Kloosterstraat 26, Gierle. 014/55.33.55. Jules Van Olmen, Vlimmersebaan 58, Wechelderzande. 03/312.07.80. Jos Geysen, Klapdorp 33, Antwerpen. 0470/04.10.23

Vragen over onze werking? Contacteer ons!

E-mailadres: secretariaat@hklille.be

Website: www.hklille.be

Editoriaal

Beste leden,

We hebben alweer de overstap naar een nieuw jaar gemaakt, 2010, het einde reeds van het eerste decennium van de 21e eeuw. De voorstelling van ons nieuw jaarboek, samen met een prachtige tentoonstelling en ook nog een boek over 800 jaar Heren van Poederlee, luidt uitzonderlijk niet ons nieuw werkjaar in. Zoals reeds eerder gemeld hebben we het door omstandigheden moeten uitstellen tot in april.

Daarom beginnen we ons nieuw werkjaar met de voorjaarslezing die deze maal ons een blik gunt achter de muren van een adellijke familie in de 20e eeuw.

De redactie

In dit nummer

- ❖ 800 jaar Heren van Poederlee
- ❖ Voorjaarslezing door Paul Dierckx
- ❖ Lente-uitstap naar Heist-op-den-Berg
- ❖ Verslag van de schilderswandeling in Wechelderzande
- ❖ Onze kring op Internet
- ❖ Het teerfeest – een sfeerbeeld
- ❖ ‘De Zandfluiters’

800 jaar ‘Heren van Poederlee’

Vrijdag 9, zaterdag 10 en zondag 11 april – Mollenhof Poederlee

De geschiedenis van **Poederlee** is heel anders verlopen dan die van de andere dorpen van Lille, want dat dorp behoorde niet tot het Land van Turnhout maar was een aparte, volle heerlijkheid. De vroegste vermelding van een heer van Poederlee dateert van oktober 1209 ('Walterus de Puderla'). De heren van Poederlee woonden in een bescheiden houten kasteelhoeve aan de rivier de Aa. Even stroomafwaarts stonden hun watermolen en het houten en aarden mottekasteel. De 'van Poederlees' komen uit de bronnen naar voren als trouwe ridders van de hertogen van Brabant. Het geslacht bezat de heerlijkheid tot omstreeks 1390. De heren hadden ook rechten te Gierle. De naam van Vriesele volgde hen op. Het zijn Jan van Vriesele en diens zoon Wouter die in de 1e helft van de 15e eeuw de Heggekapel laten bouwen. Door een huwelijk kwam Poederlee in handen van de machtige familie van Brimeu (1459). Op 26 oktober 1536 meldt Jacob van Brimeu dat zijn "hoff tot Poederle inden gront verbrant is". Bij die rampzalige brand ging ook zijn archief in de vlammen op. Vanaf dan bleef er enkel nog een grote pachthoeve over die op haar beurt in 1822 volledig afbrandde en nooit heropgebouwd werd. De heren van Poederlee woonden vanaf dan niet meer in hun dorp. In het begin van de zeventiende eeuw was Philippe Snoij gedurende een kleine 30 jaar heer van Poederlee. Diens erfgename, Walburga Snoij, huwde met Philippe van Steenhuis, heer van Hers en kanselier van Brabant. Tot zijn voordeel werd Poederlee in 1653 verheven tot baronie. De laatste adellijke familie heette d'Olmen de Poederlee (18e eeuw tot aan de Franse Revolutie). Dit geslacht bleef de titel van baron van Poederlee dragen totdat het in 1928 uitstierf.

Met originele documenten uit archieven en musea, met schilderijen, wapens, kleding en voorwerpen scheppen wij een kader waarbinnen wij 800 jaar geschiedenis tot leven willen brengen.

Wij willen de site 'de Regendonck' in de kijker plaatsen door de realisatie van een natuurhistorisch leerp pad. In samenwerking met Natuurpunt-Lille willen wij een leerp ad uitwerken waarlangs – door middel van didactische borden – de natuurlijke en historische rijkdom van het gebied in de kijker wordt gesteld.

Ook de permanente tentoonstelling met de resultaten van de opgravingen op de kasteelsite, die in de hal van het gemeentehuis staat opgesteld, willen wij renoveren.

En ten slotte is er de uitgave van een jubileumboek.

'De Heren des Dorps en Banderije van Poederlee: 1209 – 2009'

Voorintekenprijs: 15 euro* te storten op rekening 979-0878854-39

van H.K. Norbert de Vrijter, Lille met vermelding 'Poederlee'.

**Verkoopprijs zonder voorintekening: 20 Euro.*

Wat bedoeld was als een samenvatting van eerder verschenen artikels, groeide uit tot een nieuw boek met niet eerder verschenen teksten en afbeeldingen. Een boek dat in geen enkele bibliotheek, noch op de boekenplank van de heemkundige mag ontbreken.

Het boek kan opgehaald worden tijdens de tentoonstelling op 9, 10 en 11 april. Mits voorafbetaling van 1,50 euro wordt u het boek toegezonden.

Programma tentoonstelling: 800 jaar Heren van Poederlee.

- vrijdag 9 april om 19 uur: Opening van de tentoonstelling met receptie.
- zaterdag en zondag 10 & 11 april 2010 van 10 tot 18 u.

U wordt hierbij uitgenodigd op de opening met receptie van de tentoonstelling:
800 jaar Heren van Poederlee.
Op vrijdag 9 april 2010 in het Mollenhof te Poederlee om 19 uur

De tentoonstelling staat onder de bescherming van:

- Harry de Kok, erearchivaris van de stad Turnhout
- Walter Van Den Branden, lic. hist., conservator te Gent

Het ganse project: '1209 - Heren van Poederlee – 2009' wordt mogelijk gemaakt met de financiële steun van:

Voorjaarslezing

Vrijdag, 19 maart 2010

Traditiegetrouw vergasten wij jullie in de lente op een lezing. Dit jaar heeft Paul Dierckx, een telg uit een adellijk nest, toegezegd. Hij wil ons vertellen over wat hijzelf omschrijft als:

'Eerbetoon aan mijn grootvader en peter Paul Baron de Vicq de Cumptich, een adellijk geslacht in Turnhout in de 20e eeuw.'

Het is een titel waaronder veel kan schuilgaan. Wij zullen hem dan ook een aantal concrete vragen toesturen, waarmee hij zijn lezing nog meer kan invullen. Wij dachten aan:

- de adel in Turnhout in de 20e eeuw (families de Vicq de Cumptich, de Somer, Boone, Dierckx, Dierckxsens, Dierckx de Casterlé, ...)
- kenmerken van de adel, hogere burgerij,...
- opgroeien als kind in dit milieu
- huwelijken en huwelijkspolitiek
- elementen van de heraldiek
- overdracht van adellijke titels
- hoge adel, lage adel, burgerij,....

Indien uzelf vragen zou willen stellen (wat we echt hopen) heeft u daarvoor de gelegenheid tijdens het tweede deel van de avond, maar u mag ze ook aan ons stellen en dan zullen wij ze tijdig aan de heer Dierckx bezorgen, zodat hij ze reeds in zijn lezing kan verwerken. Hiervoor

kan u steeds bij mij terecht (rosette.dillen@skynet.be) of bij een van de bestuursleden (zie lijst vooraan). En schriftelijk kan ook nog in de brievenbus van het lokaal Rechtestraat 7.

Hopelijk krijgen wij hier een kijkje in de wereld van blauw bloed, (misschien niet slecht dat hij de oorsprong van de term 'blauw bloed' verduidelijkt). Een wereld die zich in het verleden toch nogal onderscheidde van het doorsnee leven van onze voorouders.

Wij verwachten jullie zoals steeds:

- **Waar?** Vijfhoek Lindelo
- **Wanneer?** Vrijdag 19 maart 19.30u
- **Inkom?** Gratis
- **Wie?** Alle geïnteresseerden

Rosette Dillen

Lente-uitstap naar Heist-op-den-Berg

Zaterdag, 17 april 2010

Deze maal bezoeken we letterlijk een hoogtepunt uit onze streek. Heist-op-den-Berg is gebouwd op een 48 m hoge getuigenheuvel. Naast Heist telt de fusiegemeente nog vijf deelgemeenten: Booischot, Hallaar, Itegem, Schriek en Wiekevorst. Tijdens ons bezoek beperken we ons wel tot Heist zelf.

We blijven in het centrum en brengen een bezoek aan de dekenij, in 1999 volledig gerestaureerd. We nemen uiteraard ook een kijkje in de Sint-Lambertuskerk met o.a. een prachtige preekstoel van Kerricx. De kerk werd in 1938 geklasseerd als beschermd monument. Ten slotte komt nog het heemmuseum 'Dei Swane' aan de beurt. Dit museum werd in 1956 opgericht door dr. Jozef Weyns, de medestichter en eerste conservator van het openluchtmuseum van Bokrijk. Sinds 2003 kan men op de zolder terecht voor een radioverzameling.

Praktisch

- Zoals steeds komen we samen aan ons heemhuis, waar we rond 13.00 uur vertrekken naar Heist-op-den-Berg. Je kan ook rechtstreeks naar het kerkplein van Heist rijden. Je moet ongeveer 45 minuten rekenen om van Lille in Heist-op-den-Berg te geraken.
- De rondleiding start om 14.00 uur.
- Deelname in de kosten bedraagt 1 euro.

Nu alleen nog maar hopen op goed weer en tot dan.

Voorstelling jaarboek

Zaterdag 10 en zondag 11 april, Mollenhof

Traditioneel vormt de voorstelling van ons jaarboek voor ons het begin van een nieuw werkjaar. Deze maal zijn we door omstandigheden verplicht geweest de voorstelling naar april te verschuiven, maar dit maakt het er niet minder interessant op. In ons nieuw jaarboek 2009 verneemt u alles over de geschiedenis van de gemeenteschool van Wechel, over het wel en wee van het schoenfabriekje van Huyskens. Ook komt u meer te weten over een dodelijk schietincident in Lille.

Nico Paepen brengt ons zijn tweede en laatste deel over de aard van de zes dorpen en Walter Driesen bericht voor de laatste maal over de heren van Poederlee.

Tijdens dit weekend bieden we u de gelegenheid om een prachtige gelegenheidstentoonstelling te bezoeken in het Mollenhof naar aanleiding van het verschijnen van Walter Driesens' boek over de heren van Poederlee. Meer informatie over dit boek vindt u elders in dit blad.

De tentoonstelling is doorlopend geopend op zaterdag 10 en zondag 11 april van 10.00 tot 18.00 uur. Tijdens de openingsuren van de tentoonstelling kan u het nieuwe jaarboek komen halen en uw lidmaatschapsbijdrage betalen voor 2010.

Ook op vrijdagavond bij de opening van de tentoonstelling is u welkom in het Mollenhof om het boek af te halen.

Verslag schilderswandeling door Wechel

Zaterdag 14 november 2009

Rond half twee pikt onze gids, Koen Verboven, ons op aan het kasteel van Wechel voor een rustige dorpswandeling, waarbij schilderen de rode draad vormt.

Tegenover het kasteel worden we verwacht bij kunstenares Nicky Embrechts¹. In haar atelier geeft ze enthousiast uitleg over de verschillende technieken die ze aanwendt om haar ideeën uit te werken. Dankzij haar uitgebreide uitleg wordt het ons snel duidelijk dat er heel wat komt bij kijken om een idee uit te werken: een grondige kennis van technieken en materialen is onontbeerlijk om tot een tevredenstellend resultaat te komen.

Terug naar het kasteel voor het vervolg van de wandeling. In de vroegere raadzaal schetst Koen ons het verhaal van de Wechelse school. De voornaamste vertegenwoordiger van de Wechelse school is Adrien-Joseph Heymans. Hij komt tijdens zijn verblijf in Frankrijk in contact met de School van Barbizon (een plaatsje in de omgeving van Fontainebleau), waarbij men in open lucht ging schilderen (vandaar ook 'pleinairisme' genoemd) en waarbij veel belang werd gehecht het gebruik van kleuren om een

¹ Nicky Embrechts, Gierlebaan 56 b2, 2275 Lille – Tel. 014/41.11.30 – <http://users.skynet.be/nicky.embrechts>

stemming aan te geven. In die zin kunnen ze als de voorlopers van het impressionisme worden beschouwd. Terug in België ging hij werken in Kalmthout en in Wechel. De overheersende kleuren waren grijze tinten en vandaar ook de naam ‘Grijze School’.

Nu wordt het tijd voor de echte wandeling met als eerste stop het oudste stenen gebouw van het dorp: Den Hert. Heymans heeft de achtergevel van dit gebouw vereeuwigd op een van de schilderijen die in de raadzaal hangen.

Het Seringenhof² is nu een Bed & Breakfast en mooi gerestaureerd. Vroeger woonde hier een neef van Heymans. Vooral het prieeltje straalt charme uit. Verder gaan we langs de huidige pastorie, vroeger het huis van de zoon van Heymans. Heymans zelf woonde aan de hoofdstraat, waar nu een parfumerie (Marie-Claire) gevestigd is. Heymans is alomtegenwoordig en met hem de Wechelse School.

We beëindigen onze wandeling bij hét symbool van de Wechelse School, De Keyser. In het midden van de 19e eeuw was De Keyser een logementshuis en werd als zodanig het ontmoetingscentrum van de schilders van de Wechelse School. De voornaamste vertegenwoordigers waren de reeds genoemde Heymans, en verder ook nog Rosseels, Crabeels, Hazledine. Ook architect-kunstenaar Henri Van de Velde heeft een viertal jaren in De Keyser gelogeed.

Naar goede gewoonte besluiten we de namiddag met een gezellige keuvel. De Keyser is momenteel gesloten en daarom wordt de traditionele afsluiter gehouden in het nabijgelegen ‘Café Toerist’.

Onze kring op Internet

www.hklille.be

Een wereld zonder internet is in onze moderne tijd niet meer denkbaar. Het is ondertussen een onuitputtelijke bron van informatie geworden. Ook onze Heemkundige kring heeft zijn vaste stek gevonden in deze digitale wereld.

Misschien is onze website voor velen onder ons nog een grote onbekende. Een kennismaking dringt zich dan ook op.

De “Home-page” geeft een overzicht van de komende activiteiten en van hieruit kan je dan verder doorklikken naar volgende bladzijden:

- Documentatie – Een overzicht van alle artikelen die in de jaarboeken en de contacbladen verschenen zijn.
- Fotoarchief – Het inventariseren van ons fotoarchief is een gigantische opdracht en elke hulp is daarbij meer dan welkom.
- Genealogie – Dankzij het vele werk van enkele enthousiaste leden is er al heel wat informatie ontsloten kunnen worden.
- Patrimonium – Een volledig overzicht van alle interessante bouwwerken in onze gemeente, gebaseerd op de lijst van het VIOE (Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed)
- Oud schrift – De Werkgroep Oud Schrift komt elke tweede dinsdag van de maand bijeen

² Seringenhof, Jenny Van Gimst, Huidevettersstraat 11, 2275 Lille – www.seringenhof.be

- Links – Een uitgebreide lijst met interessante websites voor heemkundigen.

Buiten de hierboven genoemde ingangen heeft onze webmaster, Jos Geysen, ook nog voor twee ‘extraatjes’ gezorgd:

- Extra 1 Ferraris – Een digitale vergelijking van de huidige toestand met de kaart van de Ferraris, gemaakt tussen 1771 en 1778.
- Extra 2 Films – Hier heb de mogelijkheid enkele gedigitaliseerde films te bekijken. Momenteel staan er twee op: Een over de jongensschool van Lille en een over Wechel. Hier moet ik zeker bij vermelden dat we uw films gratis digitaliseren, indien we een kopie mogen bewaren in ons digitaal archief.

Nog vragen? Contacteer ons gerust via onze website of een van de bestuursleden.

Bericht aan onze leden zelfstandigen

De Heemkundige Kring wil de leden zelfstandigen danken voor hun sponsoring van onze contactbladen tijdens het werkjaar 2009.

Viermaal per jaar verschijnt ons contactblad op een oplage van meer dan vijfhonderd exemplaren. Zonder uw sponsoring zou dit niet mogelijk zijn.

Daarom zijn we zo vrij opnieuw een beroep te doen op u voor het volgende werkjaar. Indien u dit wenst, kan u ons opnieuw steunen door een advertentie te plaatsen in ons driemaandelijks blad. Deze zal dan in de volledige jaargang (4 nummers) verschijnen vanaf mei 2010.

De vooropgestelde prijs bedraagt:

- 20 € voor 1/8 van een A4-blad
- 30 € voor 1/4 van een A4-blad
- 60 € voor 1/2 van een A4-blad
- 120 € voor een volledig A4-blad

Dit bedrag kan u storten op onze bankrekening 979-0878854-39 met vermelding “sponsoring contactblad” en dit vóór 1 maart 2010.

Nieuwe sponsors, of zij die ons reeds sponsorden maar hun advertentie willen aanpassen voor het jaar 2010, kunnen hun nieuwe lay-out aan Jos Willems bezorgen, Heiend 7 in Lille (e-mailadres: alice@euphony.net), of doormailen naar secretariaat@hklille.be.

Indien u dat zou wensen, zijn we ook graag bereid om na een telefoontje van u, de teksten persoonlijk te komen ophalen.

Om alles echter in goede banen te kunnen leiden, dienen we wel op uiterlijk 5 maart 2010 in het bezit te zijn van uw nieuwe of aangepaste tekst!

We danken u alvast bij voorbaat voor uw bereidwillige financiële steun.

Het bestuur.

Het teerfeest – een sfeerbeeld

Kloosterhof, Gierle

Het Kloosterhof in Gierle was een uitgelezen plaats om ons eerste teerfeest te houden, dat met 50 deelnemers zeker een succes kan worden genoemd.

Een tevreden gastheer.

Een greep uit de ingestuurde menu's.

Onbekend: Wim Peeters heeft een kamer ingericht als een soort van huismuseum, klein maar verrassend in zijn verscheidenheid. uiteraard veel voorwerpen die naar de vroegere functie van het gebouw verwijzen, maar ook een verzameling handpoppen en een elektrische motorfiets van het merk Socovel³.

³Socovel staat voor “SOciété pour l’étude et la COnstruction de Véhicules ELectriques”. Het bedrijf werd in 1938 opgericht door Maurice en Albert de Limelette.

In de traphal botsen we nog op een FN uit 1927.

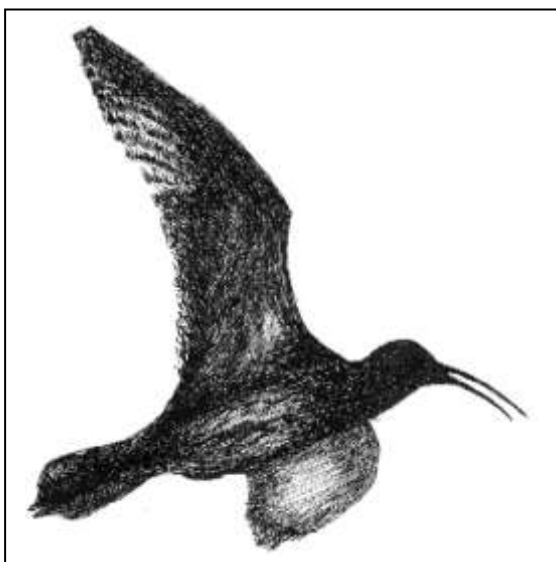

Alex Vercammen

Wim is momenteel een B&B aan het uitbouwen op de eerste verdieping.

‘De Zandfluiters’ Wechelse spotnaam

Als we buiten de grenzen van onze gemeente komen worden we wel eens bespot als ‘zandfluiters’. Ja, zand is er in ‘Wechel op ’t Zand’, zoals in oude geschriften ons dorp meermaals genoemd werd, in overvloed aanwezig. Het gezegde ‘Wechelderzande, hoge landen, grote schuren, maar weinig om binnen te vuren’ is algemeen gekend.

Maar de oorsprong van die spotnaam ligt bij de naam van een vogel die de zandgronden als broedplaats verkiest. De zandfluiters heeft als juiste naam wulp. Wel de wulp is een vogel die

hier in de lente nog soms wel eens te zien is, maar in vroegere jaren, rond 1950, een vrij algemene broedvogel was in Wechel. In het broedseizoen behoorde de wulp bij de heide als de mus bij de straat. Als die heide nu omgeven was door vennen en moeras dan hadden we het ideaal territorium voor de zandfluiters. Vanaf het Moereind tot aan de grens met Vorselaar was het één uitgestrekte heidevlakte met hier en daar een zandbergsken, dat was eens hun gebied.

Ook de streek rond ‘den Achtzalighedenboom’ was daarvoor geschikt. Maar die boom staat op Lils grondgebied... en behoort bij hun patrimonium, daar moeten de Wechelaars afblijven.

Maar wij hebben ons ‘Bergven en Zulven’ waar de zandfluiters eens overvloedig aanwezig waren. Vandaar onze spotnaam waar we fier op zijn en dat zullen onze buurdorpen die als ‘Lomperiken, Joden, Blazers of Windmakers’ versleten worden, niet kunnen zijn.

Jules Van Olmen

Bericht aan alle 50-jarigen uit Groot-Lille

Voor de inwoners van Groot-Lille die dit jaar 50 worden hebben een cadeau klaar: u kunt persoonlijk een gratis exemplaar van het jaarboek 2009 komen ophalen tijdens de voorstelling van het nieuwe jaarboek op 9 en 10 april. Maar u moet er wel snel bij wezen, want de voorraad is beperkt.

Schenken

Onderstaande sympathisanten van de Heemkundige Kring schonken ons diverse zaken:

- Familie Guy Nuyts-Van der Schoot heeft ons een mooie verzameling doodsprentjes geschonken

Wij danken de schenkers hartelijk voor hun steun aan onze kring.

Jaarprogramma 2010

- Elke derde dinsdag van de maand is er voor alle geïnteresseerden open archief.
- 19 maart – voorjaarslezing
- 9-11 april – tentoonstelling ‘800 jaar Heren van Poederlee’ en voorstelling van het jaarboek 2009
- 17 april – lente-uitstap naar Heist-op-den-Berg
- 25 april - Erfgoeddag
- 6 juni – zomeruitstap
- 28 augustus – kinderheksenwandeling en heksenboomfeesten
- 4 september – onze jaarlijkse reis
- 15 oktober – herfstactiviteit, met dit jaar ‘Poederlee in beeld’
- 13 november – herfstuitstap